

КИЄВО-СВЯТОШИНСЬКА РАЙОННА РАДА ШОСТОГО СКЛИКАННЯ

Р І Ш Е Н Н Я

Про затвердження Києво-Святошинської районної Програми «Підтримка та відродження українського села на період до 2015 року»

Відповідно до ст. 43 п. 1.16 Закону України від 21.05.1997 року № 280/97 «Про місцеве самоврядування в Україні» (з наступними змінами), згідно подання районної державної адміністрації, районна рада

в и р і ш и л а:

1. Затвердити Києво-Святошинську районну Програму «Підтримка та відродження українського села на період до 2015 року» (додається).
2. Рекомендувати районній державній адміністрації, органам місцевого самоврядування забезпечити виконання запланованих заходів, передбачених Програмою.
3. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію районної ради з питань агропромислового комплексу, раціонального використання земель сільськогосподарського призначення, екології та охорони навколишнього середовища (голова комісії - Біба О.А.).

Голова ради

В.В. Луцюк

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням ІХ сесії Києво-Святошинської
районної ради VI скликання
від 08.09.2011 року № 127-09-VI

КИЄВО-СВЯТОШИНСЬКА РАЙОННА ПРОГРАМА
«Підтримка та відродження українського села
на період до 2015 року»

м. Київ
2011 р.

ЗМІСТ

I. Загальні положення	3
1. Сучасний стан розвитку аграрного сектору	3
2. Причини виникнення проблем	4
3. Основна мета Програми	5
4. Шляхи і способи розв'язання проблеми	5
5. Завдання і заходи	6
6. Очікувані результати, ефективність Програми	7
II. Розвиток аграрного ринку	7
1. Продовольча безпека та продовольча незалежність	7
2. Розвиток рослинництва	8
3. Землеустрій та державний земельний кадастр	11
4. Охорона і підвищення родючості ґрунтів, екологізація сільськогосподарського виробництва	14
5. Розвиток тваринництва	15
6. Ринок матеріально-технічних ресурсів та послуг	21
7. Формування і розвиток інфраструктури аграрного ринку	21
8. Підтримка доходів сільськогосподарських товаровиробників	22
9. Розвиток організаційно-правових форм господарювання	23
III. Фінансове забезпечення аграрного сектору	24
1. Розвиток ринку фінансових послуг	24
2. Інвестиційно-інноваційна модель розвитку	25
3. Бюджетна політика	26
4. Фінансування Програми	26
Додатки	28

I. Загальні положення

1. Сучасний стан розвитку аграрного сектору

Аграрний сектор забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність країни, є одним з основних бюджетоутворювальних секторів національної економіки, а також займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту.

Сільське господарство сприяє розвитку інших галузей, які поставляють засоби виробництва та споживають продукцію сільського господарства як сировину, а також надають транспортні, торговельні та інші послуги.

Особлива роль аграрного сектору в соціально-економічному житті країни обумовлюється унікальним поєднанням сприятливих природно-кліматичних умов та геостратегічним положенням, спроможністю України зайняти вагоме місце на міжнародному продовольчому ринку.

Чисельність населення Києво-Святошинського району – 156 тис. осіб. У сільській місцевості проживає близько 80 % загальної кількості населення. У галузі зайнято понад 52 тис. осіб із числа сільського населення.

В Києво-Святошинському районі станом 1.01.2011 року зареєстровано 38 сільськогосподарських підприємств та 145 фермерських господарств, ведуть виробничу діяльність 28 сільськогосподарських підприємств.

Обсяг реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності як рослинництва, так і тваринництва за підсумками 2010 року становить 129023 тис.грн., що становить 101,5 % до відповідного показника 2010 року.

Києво-Святошинський район традиційно є регіоном, що забезпечує продуктами тваринного походження не лише населення району, а і міста Києва.

Низький рівень забезпечення м'ясом яловичини та свинини безпосередньо пов'язаний із динамікою поголів'я великої рогатої худоби та свиней.

Сільськогосподарські тварини вирощуються у 11 господарствах, в тому числі й велика рогата худоба та корови. Свиней утримують 9 господарств, овець – 3 господарства.

Станом на 01.01.2011 року в сільськогосподарських підприємствах Києво-Святошинського району налічується 6138 голів великої рогатої худоби, в тому числі 2484 корів, свиней – 4807 гол., овець – 208 гол. До відповідного періоду минулого року поголів'я великої рогатої худоби зменшилось на 536 голів (92%), а корів – на 142 голови (94,6%).

Внаслідок скорочення поголів'я корів молочного напрямку відбулося зниження валового виробництва молока. Так станом на 01.01.2011 року вироблено молока 130034 ц, що на 18399 (87,6%) ц менше до минулого.

За 2010 рік сільськогосподарськими підприємствами району реалізовано худоби (у живій вазі) 949 тонн, що на 121 тонну (88,5%) менше до минулого року. Зменшення надходження худоби на переробку безпосередньо від сільгосподарських товаровиробників пояснюється відсутністю бюджетних дотацій сільськогосподарським товаровиробникам району за вирощені та продані на забій і переробку переробним підприємствам.

Найгострішими проблемами на селі є бідність, трудова міграція, безробіття, занепад соціальної інфраструктури, низький рівень оплати праці в сільській місцевості.

Середньорічна заробітна плата штатного працівника в сільському господарстві району у 2010 році становила 1780 грн.

Рівень забезпечення сільськогосподарських підприємств Києво-Святошинського району тракторами, комбайнами та іншою технікою становить 93 % до потреби. Понад 45 % технічних засобів потребують негайної заміни внаслідок їх зношеності.

Таким чином, актуальність розроблення і прийняття цієї Програми зумовлена потребою у невідкладному вжитті заходів для забезпечення розвитку агропромислового комплексу і сільських територій.

2. Причини виникнення проблем

Складна економічна і соціальна ситуація на селі зумовлена:

- невизнанням при формуванні бюджетної політики об'єктивної нерівності умов відтворення сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими галузями і сферами діяльності, що спричинено сезонністю виробництва, залежністю від природно-кліматичних умов, довготривалістю виробничих циклів і відповідно уповільненим оборотом капіталу;
  - недостатнім рівнем захисту прав власності селян на землю і майно;
  - недостатнім рівнем фінансової підтримки соціальної сфери села та облаштування сільських територій;
  - недостатнім стимулюванням впровадження інноваційних технологій та інвестицій в агропромислове виробництво;
  - відсутністю паритетних економічних відносин між аграрним сектором та іншими галузями економіки;
  - передачею об'єктів соціальної сфери сільськогосподарських підприємств до державної та комунальної власності без належного фінансування їх утримання;
  - відсутністю умов для підвищення рівня продуктивної зайнятості, створення додаткових робочих місць у сільській місцевості та підвищення рівня доходів;
  - недостатнім рівнем розвитку інфраструктури аграрного ринку, тінізацією та монополізацією каналів реалізації сільськогосподарської продукції;
  - проведенням неефективної політики щодо створення умов для розвитку кооперативних та інших некомерційних об'єднань сільськогосподарських товаровиробників у сфері заготівлі, переробки, реалізації продукції та фінансового і транспортного обслуговування товарних потоків;
  - недостатня кількість кваліфікованих кадрів.
- Окремо слід виділити проблеми тваринницької галузі, які спричинені наступними факторами:
- тривалий період окупності капіталовкладень у молочному скотарстві;
  - відсутній механізм державного регулювання цін на сировину тваринного походження;
  - вимоги до якості молока, закріплені у державних стандартах, значно нижчі за світові;
  - застосування традиційних технологій у більшості молочнотоварних ферм не здатні забезпечувати якість молока, яка б відповідала стандартам європейського та світового ринків;
  - застосування морально застарілих технологічних і технічних засобів виробництва обумовлює його високу енергоємність і високу собівартість продукції;

- висока собівартість виробництва молока та м'яса яловичини не здатна задовольнити платоспроможний попит та призводить до збитковості тваринницької галузі;
- недосконалий механізм державного регулювання імпорту м'яса і м'ясопродуктів, які реалізуються за значно нижчими цінами, ставить вітчизняного товаровиробника в нерівні умови і містить загрозу подальшого згортання виробництва;
- відсутність вигідної для товаровиробників кредитної політики, спрямованої на оновлення основних засобів виробництва;
- практична відсутність інтегрування виробництва, переробки і реалізації молочної і м'ясної продукції;
- через незбалансовану годівлю в області неефективно використовується третина зерна, що збільшує собівартість продукції та знижує його рентабельність.

3. Основна мета Програми

Основною метою Програми є забезпечення сталого розвитку сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення, охорона навколишнього природного середовища, збереження природних, трудових і виробничих ресурсів, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності.

4. Шляхи і способи розв'язання проблеми

Розвиток соціальної сфери села та аграрного сектору забезпечується шляхом:

- визначення пріоритетів розвитку аграрного сектору з урахуванням зональних та регіональних особливостей;
- юридичного та технічного оформлення права землеволодіння та землекористування;
- урегулювання земельних відносин та раціоналізації землекористування;
- здійснення заходів щодо забезпечення розвитку інфраструктури аграрного ринку, диверсифікації каналів реалізації продукції, забезпечення якості та безпеки продовольства, регулювання попиту і пропозиції, захисту ринку від імпортних товарів низької якості;
- здійснення заходів щодо збільшення ємності ринку продукції сільського господарства та продуктів його переробки з урахуванням потреб населення, його купівельної спроможності та максимальних можливостей експорту;
- інноваційно-інвестиційного зміцнення матеріально-технічної бази аграрного сектору, впровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- підвищення ролі аграрної науки, розвитку дорадництва;

- збереження трудових ресурсів аграрного сектору, формування ефективної системи забезпечення галузі кадрами в результаті підготовки фахівців за цільовим направленням та залучення молодих фахівців для роботи на селі.

5. Завдання і заходи

Основними завданнями Програми є:

- створення організаційно-правових та соціально-економічних умов для комплексного розвитку сільських територій, наближення та вирівнювання умов життєдіяльності міського та сільського населення;
- підвищення рівня ефективної зайнятості, посилення мотивації сільського населення до розвитку підприємництва у сільській місцевості як основної умови підвищення рівня життя населення;
- підтримка конкурентоспроможності аграрного сектору;
- збереження демографічного потенціалу і трудових ресурсів аграрного сектору;
- подолання стихійності та тінізації аграрного ринку;
- формування ефективної системи забезпечення галузі кадрами в результаті підготовки фахівців за цільовим направленням та залучення молодих фахівців для роботи на селі;
- створення екологічно безпечних умов для життєдіяльності населення, збереження навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення.

6. Очікувані результати, ефективність Програми

У результаті виконання Програми передбачається:

- забезпечити розвиток соціальної інфраструктури села відповідно до визначених соціальних стандартів та нормативів;
- підвищити рівень ефективної зайнятості сільського населення, рівень доходів сільського населення і середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства;
- забезпечити формування ємності аграрного ринку шляхом виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції в обсягах, що гарантують продовольчу незалежність (додатки 2-6 до Програми);
- розширити інфраструктуру аграрного ринку, збільшити обсяги біржової торгівлі та активізувати розвиток транспортного забезпечення;
- оновлення матеріально-технічної бази сільського господарства;

- збільшити виробництво валової продукції сільського господарства в 2015р.;
- збільшити інвестиції в аграрний сектор (додаток 7 до Програми);
- завантажити переробні підприємства.

II. Розвиток аграрного ринку

1. Продовольча безпека та продовольча незалежність

Продовольча безпека визначається за такими критеріями:

- достатність продовольчого споживання — відношення фактичного рівня споживання основних харчових продуктів на одну особу до науково обґрунтованих (медично рекомендованих) норм здорового харчування. За січень-серпень 2010 року цей показник за молочними продуктами становив лише 76 відсотків, щодо м'яса яловичини – 14 %, м'яса свинини – 85 %;
- доступність продовольчого споживання – відношення вартості річного набору харчових продуктів на одну особу, що відповідає науково обґрунтованим нормам здорового харчування, до річного розміру доходу на одну особу;
- продовольча незалежність – частка продовольчого імпорту в загальному обсязі продовольчого споживання.

У результаті виконання заходів, передбачених Програмою, у 2015 році очікується забезпечити виробництво: зерна – в обсязі 8,4 тис. тонн, овочів – 35 тис.тонн, картоплі – 47 тис.тонн, фруктів – 8 тис.тонн, молока – 17,2 тис.тонн, м'яса – 1,6 тис. тонн, що підвищить рівень забезпечення населення області харчовими продуктами та забезпечить підтримку ефективного експортного потенціалу.

Особливу увагу при виконанні Програми буде звернуто на галузь молочного скотарства, оскільки молоко є продуктом першої необхідності та, поряд із хлібом та м'ясом, однією із складових продовольчої безпеки, належить до найцінніших продуктів харчування людини, без якого неможливо виростити повноцінне молоде покоління людей.

У забезпеченні людини необхідними поживними речовинами тваринного походження молоко та молочні продукти мають особливе значення. Це пояснюється, насамперед, особливостями молока, зумовленими його складом та властивостями. Молоко містить близько 120 цінних компонентів. У складі молока є вода, білкові речовини, жир, вітаміни, ферменти, молочний цукор і мінеральні речовини. Продукти тваринного походження є основним джерелом білків – важливих поживних речовин, необхідних для підтримки нормального обміну речовин, роботи органів внутрішньої секреції та нервової системи. Якщо вуглеводи та жири, що містяться як в рослинах, так і тваринах, взаємозамінні, то тваринний білок має у своєму складі важливі амінокислоти, які відсутні в рослинному.

Забезпеченість повноцінними тваринницькими продуктами з року в рік знижувалась. Спостерігається тенденція збільшення споживання м'яса свинини, проте поки що не досягнуто раціонально рекомендованої норми. З одного боку, це зумовлено обмеженою платоспроможністю населення, з іншої – недостатніми обсягами виробництва.

Альтернативою для забезпечення молокозаводів сировиною відповідної якості, населення молокопродуктами в необхідній кількості та додатковим

джерелом доходу (від реалізації молока на переробку) є об'єднання особистих селянських господарств та фермерських господарств у кооперативи. Це дасть можливість підвищити якість отриманого молока, застосовуючи механічний режим доїння та холодильне обладнання для його зберігання.

2. Розвиток рослинництва

Першим етапом аналізу та прогнозування розвитку сільського господарства області є аналіз наявного земельного фонду. За станом на 01.01.2011 року у структурі земельного фонду району 84,3 % займають сільськогосподарські угіддя, 3 % - ліси, 3,1 % - забудовані землі, 0,3 % - заболочені землі, 0,1% - відкриті землі без рослинного покриву, 1,4 % - води.

У структурі сільськогосподарських угідь 81,9 % (9273 га) займає рілля, 3,6 % (402,76 га) – пасовища, 5,8 % (652,26 га) – сіножаті, 8,8 % (998,54 га) – багаторічні насадження.

Вже традиційно склався розподіл культур, що вирощуються в різних категоріях господарств. Так, зернові, технічні та кормові культури є прерогативою сільськогосподарських підприємств, а основним виробниками картоплі та овочів є господарства населення. Слід відмітити, що площі під зерновими, які є основним видом рослинництва, зростають як у сільськогосподарських підприємствах, так і в господарствах населення.

Вирощування кормових культур має безпосередній вплив на виробництво продукції тваринництва. За останні п'ять років у сільськогосподарських підприємствах площі під кормовими культурами скоротилися із 7230 га до 4300 га, що призвело до зменшення виробництва кормових культур, а відповідно і до зменшення виробництва молока, і, за недостатньої кормової бази, – до скорочення поголів'я худоби.

За останні шість років поступове зменшення обсягів виробництва спостерігається у виробництві зернових культур. Найсприятливішим роком для вирощування зернових був 2005 та 2008 роки, в яких зібрано по сільськогосподарським підприємствах кращий врожай (відповідно 15165 тонн і 12047 тонн) та досягнуто кращої урожайності – відповідно 27,0 ц/га і 32,3 ц/га (додатки 8).

У 2011 році планується зібрати по всіх категоріях господарств Києво-Святошинського району 7485 т. (додаток 2) зернових при урожайності 19,3 ц/га.

Необхідно відмітити зменшення загальної площі під посіви. У 2000 році засівали 26505 га, в 2005 році 14521 га, а в 2010 році – під посіви було задіяно 8843 га. (додаток 9). Шляхом зміни структури посівних площ можна корегувати загальне виробництво сільськогосподарської продукції з метою більш ефективного використання сільгоспугідь та отримання більшої валової продукції залежно від ринкового попиту.

Цукрові буряки в Києво-Святошинському районі вирощувались до 2003 року.

Слід відмітити, що з економічної точки зору найпривабливішими для вирощування культурами в регіоні є овочі, картопля та зернові культури. Найбільшим виробником продукції рослинництва залишаються сільськогосподарські підприємства.

На основі аналізу фактичного споживання продуктів харчування в Києво-Святошинському районі розраховані обсяги виробництва її в програмі на період до 2015 року.

У порівнянні з фактично спожитими продуктами харчування в 2005 році потреба в них за раціональними нормами в 2015 році зростає.

Програмою передбачається повне забезпечення потреби овочами, фруктами, молокопродуктами, м'ясами яловичини та свинини (додаток 5-6).

За основу прогнозування взято прогноз середніх цін реалізації по сільськогосподарським підприємствам на період 2010-2015 років та обсягів виробництва валової продукції сільського господарства усіх категорій господарств по Україні на період до 2015 року.

Виходячи з існуючої насиченості основними видами с/г продукції та потреб продовольчого ринку країни прогнозується ріст виробництва валової продукції сільського господарства усіма категоріями господарств України. З 2010 по 2015 роки найбільше зростання очікується у виробництві плодоягідної продукції.

Розвиток сільського господарства Києво-Святошинського району залежить як від загальнодержавних перспектив, так і від специфіки та особливостей регіону. На території всієї країни спостерігається тенденція щодо часткового виведення с/г угідь з користування у зв'язку з об'єктивними екологічними причинами, роботами зі збереження та відновлення родючості землі, а також збільшенням забудованих територій через розростання мегаполісів.

Для досягнення запланованих результатів та виведення сільського господарства району на більш високий рівень необхідно мати людський потенціал. Йдучи шляхом економічного розвитку в розвинутих країнах світу вже склалася відповідна пропорція щодо розподілу економічно-активного населення за видами економічної діяльності. В районі також поступово буде проходити процес перепрофілювання працездатного населення.

У розвитку галузі рослинництва визначальними будуть наступні напрями:

Забезпечення якісним насінням

Сільськогосподарські господарства Києво-Святошинського району вирощують ті сорти зернових культур, які занесені до реєстру сортів рослин України: Поліська-90, Столична, Смуглянка, Миронівська-65, Одеська-267, дотримуючись при цьому рекомендацій науковців Інституту землеробства НААН. ДП ДГ «Чабани» спеціалізується на вирощуванні насіння зернових, зернобобових, природних культур.

Програма передбачає виробництво насіння в достатній кількості для своєчасного проведення сортооновлення та сортозаміни, з високими показниками якості та урожайних властивостей насіння сортів, які в умовах району забезпечують реалізацію їх можливостей.

Технічне забезпечення внесення добрив. В ближчій перспективі буде застосовуватись переважно локальне припосівне внесення мінеральних добрив та диференційоване внесення азотних добрив з урахуванням фаз розвитку рослин.

Механізація захисту рослин. Буде здійснюватись за рахунок комплектування машинно-тракторного парку новими вітчизняними обприскувачами та модернізації наявних в аграрному секторі обприскувачів з використанням для цього елементної бази провідних зарубіжних фірм. Для знезаражування насіння перед посівом буде застосовуватись інкрустація його хімічними препаратами.

Механізація обробітку ґрунту. Буде здійснено перехід від одноопераційних енерговитратних знарядь до багатоопераційних комбінованих машин, які за один прохід агрегату по полю забезпечують високу якість обробітку. При цьому питомі затрати енергії зменшуються на 15-20 %, продуктивність праці зростає на 22-25 %, урожайність зернових - на 3-5 ц/га.

Механізація виробництва зерна. Для здійснення впровадження інтенсивних технологій буде здійснено заходи щодо модернізації наявного парку зернових і зернокомбінованих сівалок та поступового оновлення машинно-тракторного парку сівалками нового покоління.

На першому етапі виконання програми будуть здійснені заходи зі стабілізації чисельності наявного парку зернозбиральних комбайнів. На цьому етапі кількість комбайнів, які виводяться із експлуатації, не буде перевищувати кількості придбаних комбайнів.

Що стосується післязбиральної обробки зерна на величину його втрат, то будуть здійснені заходи з реконструкції та модернізації зерноочисних та зерносушильних комплексів.

3. Землеустрій та державний земельний кадастр

Землеустрій є одним із основних механізмів державного управління в галузі використання та охорони земель. Виходячи із аналізу сучасного стану використання земельних ресурсів області, землевпорядне забезпечення виконання Програми повинно бути спрямоване на підвищення ефективності функціонування нової системи земельних відносин на основі різних форм власності на землю, забезпечення рівних прав власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад і держави.

На сьогодні практично призупинено роботи з прогнозування і планування земельного фонду, землеустрою сільськогосподарських підприємств, охорони земельних ресурсів.

Фактична втрата органами виконавчої влади та місцевого самоврядування на місцях функцій щодо планування і управління земельним фондом призвела, по суті, до порушення екологічно сформованого сталого сільськогосподарського землекористування на території області. Воно передчасно подрібнено, втрачено сівозміни, припинено роботи по боротьбі з ерозією ґрунтів. Значні площі земель селяни не змогли передати в оренду, і вони не обробляються. Передавши в оренду переважну площу угідь, було відлучено селянина – власника від землі – його власності. Селяни не є учасниками більшості підприємницьких структур. Мають місце факти спекуляції землею. Захист права селян на землю – досить актуальне завдання.

Із запровадженням в Україні приватної власності на землю, докорінно змінилися земельні відносини. Однак приватизація земель внаслідок недостатнього законодавчого забезпечення, через відсутність належного контролю з боку держави й корумпованість значної частини працівників державних і самоврядних органів призвела до масових порушень земельного законодавства, захоплення під забудову особливо цінних земель, земель у межах водоохоронних зон та захисних прибережних смугах, заповідних лісових масивів.

У ході земельної реформи втрачено інформаційну базу про землю. На території області, району, селищної сільської ради практично немає відповідних землевпорядних, планово-картографічних, ґрунтових, землеоціночних, екологічних матеріалів. У багатьох населених пунктах не визначені межі, відсутні генеральні плани. Не встановлено межі прибережних смуг, рекреаційних, оздоровчих, особливо цінних земель. Отже, для здійснення управління землекористуванням відсутня відповідна землевпорядна, містобудівна та екологічна документація.

Основою системи управління землекористування є землеустрій. Реалізуючи заходи земельної реформи за останні 15 років не проводилися роботи з розробки програм використання та охорони земель, генеральної схеми землеустрою, схем землеустрою адміністративних районів, схем рекультиваци порушених земель. Ці роботи потрібно якомога швидше поновити.

Необхідно уточнити природно-сільськогосподарське районування земель як бази для оцінки земельного фонду, розробки землевпорядної документації, вдосконалення розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва. У цьому особлива роль має належати науковим закладам Національної академії наук України та Української академії аграрних наук.

Необхідно чітко визначити структуру земельного фонду на перспективу, розробити науково обґрунтовані заходи щодо зниження рівня сільськогосподарської освоєності й розораності земельного фонду, істотного збільшення питомої ваги лісів та угідь, які б гарантували екологічно безпечне землекористування. Потрібно якнайшвидше завершити

землемірні роботи і повернутися до проведення у державі науково обґрунтованого землеустрою. Останнім часом зосереджено досить значний інтелектуальний потенціал на виконанні технічно простих робіт із видачі державних актів на землю, але за весь час реформи ні на один адміністративний район не розроблено схеми землеустрою, не відпрацьовано належним чином склад і порядок розробки землевпорядної документації на територію сільської, селищної, міської ради.

Одним із найскладніших завдань землеустрою в сучасних умовах залишається розв'язання проблем охорони земель. Необхідно кардинально змінити ставлення уповноважених органів влади до охорони земельного фонду. Землю необхідно охороняти не лише від самовільного захоплення та розбазарювання, але й, насамперед, від деградації. Внаслідок припинення робіт по боротьбі з ерозією ґрунтів, засолення, заболоченням земель, забруднення їх важкими металами та хімічними речовинами, постійно зростають площі деградованих угідь. Катастрофічно знижується рівень гумусу. Державний контроль за охороною земель недостатній.

Необхідно докорінно перебудувати організаційні засади охорони земельного фонду. Зокрема, охорона земель, на яких виробляється сільськогосподарська продукція, повинна бути невід'ємною складовою технологічних процесів ведення землеробства.

На шляху до євроінтеграції потрібно здійснювати заходи з виведення з сільськогосподарського обігу частини орних угідь, насамперед малопродуктивних і деградованих.

Забезпечення сталого, екологічно безпечного, невиснажливого й раціонального землекористування потребує розробки та реалізації заходів, передбачених загальнодержавною й регіональними програмами, затвердження відповідних стандартів, нормативів і правил, розробки конкретної землевпорядної документації.

Для забезпечення комплексного землеустрою сільських територій і сільськогосподарських землеволодінь і землекористувань, удосконалення державного земельного кадастру передбачається провести інвентаризацію земель населених пунктів і земель за їх межами, що дасть можливість створити інформаційну базу для ведення державного земельного кадастру, регулювання земельних відносин, раціонального використання й охорони земельних ресурсів, оподаткування.

Необхідно здійснити комплекс заходів щодо поліпшення ведення державного земельного кадастру та залучення для цього заінтересованих організацій і відомств. Відповідно до Земельного кодексу України, постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.93 № 15 „Про порядок ведення державного земельного кадастру” (із внесеними змінами), Програми створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.97 № 1355, потрібно розробити автоматизовану систему ведення земельного кадастру. Вказану систему потрібно створити на основі сучасних комп'ютерних та інформаційних технологій, що дасть змогу перейти на якісно новий рівень управління в галузі використання та охорони земель.

Згідно із Земельним кодексом України державний земельний кадастр включає дані про: кадастрове зонування, кадастрові зйомки, бонітування ґрунтів, економічну оцінку земель, грошову оцінку земельних ділянок, державну реєстрацію земельних ділянок, облік кількості та якості земель. Тому для виконання земельно-кадастрових робіт потрібно залучити науково-дослідні, проектні, проектно-розвідувальні, картографічні підприємства, установи, організації, а також відповідні органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування для остаточного фіксування результатів реєстрації земельних ділянок та обліку земель.

Основними заходами реформування землекористування у сільській місцевості є:

- удосконалення системи управління та структури органів, що забезпечують регулювання земельних відносин на території району;
- розробка проекту Програми використання та охорони земель Києво-Святошинського району на період до 2015 року;

- завершення інвентаризації всіх земель району;
- розробка проектів землеустрою щодо встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних утворень;
- проведення нормативної грошової оцінки земель району;
- розробка проектів землеустрою щодо встановлення меж та організації території природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;
- складання схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання й охорони земель адміністративно-територіальних утворень;
- забезпечення організації землеволодінь та землекористувань сільськогосподарських підприємств, фермерських та селянських господарств з урахуванням їх оптимальних розмірів і вимог еколого-ландшафтної організації території;
- здійснення природоохоронних заходів, у тому числі агролісомеліоративних та протиерозійних;
- забезпечення реалізації у повному обсязі прав власників земельних ділянок, земельних часток (паїв) та суб'єктів господарювання в частині посилення відповідальності за дотриманням умов договорів оренди та їх державну реєстрацію.

4. Охорона і підвищення родючості ґрунтів, екологізація сільськогосподарського виробництва

Земельний фонд – загальновизнане національне багатство, яке перебуває під особливою охороною держави. Проте, протягом багатьох років розвиток землеробства супроводжувався негативними явищами, що призводять до деградації і зниження родючості ґрунтів.

Не може не викликати занепокоєння значна розораність сільськогосподарських угідь, яка досягла по району загалом 100 % (додаток 10).

Сучасні технології із збереження родючості ґрунтів, як правило, малоефективні. Починаючи з 1991 року обсяги застосування органічних і мінеральних добрив різко зменшуються.

Важливим фактором у підвищенні родючості ґрунтів Києво-Святошинського району є їх хімічна меліорація. Згідно з матеріалами суцільної агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення в умовах району підлягає вапнуванню 7899,7 га (додаток 11).

Вапнування і гіпсування ґрунтів знижують рівні кислотності та засоленості ґрунтів, поліпшують фізико-хімічний режим, оптимізують умови росту та розвитку сільськогосподарських культур, тим самим підвищуючи їх врожаї.

Проведення меліорації сприятиме покращенню фізичних і фізико-хімічних властивостей ґрунтів, забезпеченню рослин кальцієм і магнієм, активізації мікробіологічних процесів, підвищенню ефективності мінеральних добрив.

Згідно з нормативами використання мінеральних добрив за традиційними технологіями, щорічна, до 2015 року, потреба в них під плановий урожай сільськогосподарських культур з урахуванням вмісту в ґрунтах елементів живлення становить 4242 тонн діючої речовини (додаток 12).

Подальше нарощування продуктивності та скорочення земель в обробітку вимагатиме підвищення вкладень у засоби хімізації і орієнтовно на 2015 рік потреба в мінеральних добривах складатиме 350 кг/га діючої речовини (додаток 12). Проблематичність виконання поставленого завдання по науково обґрунтованому веденню галузі рослинництва полягає в реальних витратах на придбання мінеральних добрив для Києво-Святошинського району.

Важливим заходом обробітку ґрунту є лущення стерні. Це впливає на знищення забур'яненості ґрунтів. Доцільно проводити оранку під зернові та колосові культури на глибину 14-16 см. Поверхневий обробіток ґрунту на 8-10 см доцільний під озимі колосові після всіх попередників за умов засухи. Під зернобобові культури доцільна оранка на глибину 20-22 см. Переважна більшість культур вимагає мілкої заробки насіння в межах від 2-3 см до 4-6 см, з урахуванням вологи у відповідному шарі ґрунту.

5. Розвиток тваринництва

Мета розвитку галузі тваринництва – забезпечення продовольчої безпеки шляхом розвитку конкурентоспроможного тваринництва на основі концентрації державних ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку галузі, формування ефективної цінової, фінансової та бюджетної політики.

В зв'язку з тим, що за останні роки допущено різке зменшення чисельності корів, в наслідок чого допущено скорочення обсягів виробництва та заготівель молока, головним завданням до 2015 року та наступних років слід вважати стабілізацію поголів'я великої рогатої худоби, зокрема корів, підвищення їх продуктивності та збільшення виробництва продукції.

Основні напрямки розвитку тваринництва в Києво-Святошинському районі на 2015 рік:

1. Підвищення продуктивності дійного стада в цілому по району до 4500-5000 кг молока від корови доцільно досягти за рахунок гарантованого забезпечення якісними кормами по 50-55 ц. к.од. на корову за рік з їх структурою за поживністю в відношенні: грубі -23, в т.ч. сіно – 10, сінаж - 9, соковиті – 21, з них силос – 14, кормовий буряк – 7, зелені – 25.

Особливу увагу слід звернути на впровадження сіно-сінажно-концентрованого типу годівлі (замість соломо-силосного) у зимовий період, а в літній – випасання на пасовищах створених поблизу ферм.

2. Вирощування високопродуктивного ремонтного молодняка.

Основна мета вирощування телиць – досягнення оптимальних вагових кондицій в конкретні вікові періоди та осіменіння їх у віці 16-18 місяців з живою масою 380- 400 кг. Цього слід досягати за рахунок чіткої організації вирощування телиць та введення 25-30 первісток в розрахунку на 100 корів основного стада.

Ремонтним телицям необхідно забезпечити згодовування до 18 місячного віку 24-26 ц. од. на голову.

Структура раціонів за поживністю повинна бути такою, % :

- концкорми – 20-22,
- сіно – 11-12,
- сінаж – 8-9,
- силос – 18-19,
- коренеподи – 7,
- зелені корми – 26.

3. Селекційну-племінну роботу слід спрямувати на створення високопродуктивних молочних стад з високопродуктивними типами чорно-рябої та червоно-рябої порід з надоями 5-7 тис. ку молока від корови за рік у заводських та 4- 4,5 тис. кг – у товарних стадах.

4. Особливу увагу слід надавати підготовці сухостійних корів та нетелів до отелення та лактації, а також одержання життєздатного придатного і високої продуктивності з урахуванням їх роздоювання.

Доцільно дотримуватися технології прив'язного утримання корів з зимово-стійловий період та безприв'язного з випасанням у літньо-табірний період.

5. Створення конкурентоспроможних стад молочної та м'ясної худоби шляхом використання наявного генетичного потенціалу та за рахунок придбання племінних (генетичних) ресурсів особливо високої племінної цінності;

6. Впровадження сучасних інноваційних технологій з виробництва тваринницької продукції для технологічного переоснащення галузей тваринництва.

7. Створення ринку зерна.

8. Зменшення собівартості виробництва молока, м'яса та яєць.

Розвиток молочного скотарства

Молочне скотарство є провідною галуззю сільського господарства Києво-Святошинського району, який є одним з нечисленних районів Київщини, що має потужну селекційну базу і достатній досвід інтенсивного ведення тваринництва.

На протязі 2004-2009 років в районі поголів'я ВРХ скоротилося на 2242 голів, в т.ч. корів на 977 голів, дещо збільшилося поголів'я свиней на 1585 голів.

За останній час у таких господарствах, як ТОВ АФ "Княжичі", ПСП "Шевченківське", ДСП "Чайка" філія "Лісне" удосконалюється система зоотехнічних та організаційних заходів, спрямованих на поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин, проведено атестацію суб'єктів племінної справи у тваринництві.

На сьогодні в центрі уваги залишається проблема по відновленню в необхідній кількості чисельності сільськогосподарський тварин, розширення і збільшення розмірів державної підтримки галузі.

Разом з тим в ряді господарств Києво-Святошинського району в умовах економічної та енергетичних криз, недостатньо технологічної забезпеченості та поганої кормової бази тварини спеціалізованих порід неспроможні повністю реалізувати генетичний потенціал їх молочної продуктивності.

Племінну базу молочного скотарства Києво-Святошинського району складають 5 племінних заводів із загальним поголів'ям 1080 корів, 1 племінний репродуктор – 400 голів корів та 1 репродуктор – 365 голів свиней.

В районі практично завершена ідентифікація тварин.

Реалізація зазначених напрямів дозволить стабілізувати чисельність поголів'я худоби, забезпечити нарощування обсягів виробництва продукції, поліпшить фінансовий стан сільськогосподарських підприємств району та зацікавить їх у збільшенні виробництва продукції тваринництва.

Виробництвом молока в районі займається 11 господарств. Станом на 01.01.2011 року в господарствах району налічувалось 6138 голів великої рогатої худоби, а тому числі 2484 корів.

В наслідок скорочення поголів'я корів молочного напрямку на 536 гол. відбулося зниження валового виробництва молока. Так станом на 01.01.2011 року вироблено молока 130034 центнер, що на 18399 (87,6%) центнер менше до минулого.

Обсяги виробництва молока збільшуватимуться за рахунок покращення селекційно-племінної роботи та нарощення маточного поголів'я. Так до кінця 2011 року планується наростити поголів'я худоби по господарствам Києво-Святошинського району до 6674 гол., в тому числі корів – до 2582 гол.

Основна мета програми розвитку молочного скотарства в господарствах Києво-Святошинського району на період до 2015 року є удосконалення системи зоотехнічних та організаційних заходів, спрямованих на поліпшення племінних і продуктивних якостей корів.

Основними завданнями розвитку молочного скотарства на період до 2015 року є:

- створення високопродуктивних стад на сучасній технології виробництва молока;
- підвищення рівня генетичного потенціалу молочної продуктивності, зокрема удою;

- збільшення обсягів виробництва тваринницької продукції до рівня, що забезпечує фізіологічні норми споживання її населенням;
- підвищення ефективності використання племінних тварин шляхом продовження тривалості їх господарського використання та створення оптимальних умов відтворення;
- надання державної підтримки для розвитку галузі тваринництва у формі бюджетної та спеціальної бюджетної дотації;
- створення сучасних технологій і обладнання та створення належної кормової бази, додатково придбання племінних тварин шляхом лізингу;
- прийняти невідкладні міри по зупиненню зменшення та стабілізації чисельності тварин та в подальшому їх нарощування;
- сформувати групи ремонтного молодняку, створити їм оптимальні умови утримання, годівлі та розведення великої рогатої худоби;
- створення нових робочих місць в сільському господарстві

Виробництво яловичини

Для нарощення виробництва м'яса потрібно:

- дотримуватися технології інтенсивного вирощування великої рогатої худоби при середньодобових приростах живої маси 800 г і більше та досягнення живої маси однієї голови 495-520 кг у 19-20 міс;
- витрати кормів на 1 кг приросту – 8,0-8,5 к.од.

Виробництво свинини

Основною метою програми розвитку свинарства в господарствах Києво-Святошинського району до 2015 року є нарощування обсягів виробництва свинини за рахунок переходу до інтенсивних методів ведення галузі, впровадження сучасних науково обґрунтованих технологій годівлі та утримання, вдосконалення вітчизняного племінного генофонду. Це в свою чергу забезпечить зниження собівартості свинини, сприятиме підвищенню її якості та конкурентоспроможності.

Для розвитку свинарства необхідно:

Для реалізації програми та втілення її в галузі свинарства потрібно вжити таких заходів:

- провести інвентаризацію і визначити стан матеріально-технічної бази колишніх промислових господарств, визначити на конкурсній основі перелік інвестиційних проектів з відновлення їх роботи, а також за рахунок державної фінансової підтримки;
- запровадити ведення Реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють інвестиційну діяльність а галузі свинарства;
- організація та впровадження в практику наукових розробок;
- розширення асортименту техніки і обладнання, яке постачається сільськогосподарським виробникам на умовах фінансового лізингу;
- фінансова підтримка держави для розвитку свинарства;
- впровадження сучасних науково обґрунтованих технологій годівлі та утримання;
- вдосконалення вітчизняного племінного генофонду;
- реалізація генетичного потенціалу тварин за рахунок забезпечення їх повноцінними комбікормами;
- навчання та підвищення кваліфікації молодих кадрів;
- підвищення економічного рівня ефективності галузі свинарства;
- створити мережу міжрегіональних станцій штучного осіменіння;
- поступову зменшення квот на імпорт.

У свинарстві, найбільш скоростиглій галузі, вже в поточному році збільшили виробництво свинини, а в наступних – ще наростити.

Для цього необхідно впроваджувати селекційно – технологічну систему, яка забезпечить взаємозв'язок діяльності племферм і товарних репродукторів з метою збільшення кількості гібридних поросят, одержання від свиноматок 2-х опоросів, 18-20 поросят, а на відгодівлі – здавальної ваги 110-120 кг у віці 8-9 місяців. При цьому галузь потрібно забезпечити кормами у повній потребі. Зерно злакових – 63-67%, зерно бобових – 17-18%, соковитих кормів 8-9%, кормів тваринного походження - 2%, зелених –7-8%.

Стратегія розвитку тваринницьких галузей має бути спрямована на:

- *Підвищення рівня інтенсифікації, концентрації і спеціалізації виробництва та відновлення роботи придатних до подальшої експлуатації тваринницьких ферм і комплексів, формування оптимальних за розмірами тваринницьких ферм.*

Для реальної оцінки наявних виробничих потужностей в тваринництві і планування інвестицій необхідно в 2011 році провести разову інвентаризацію тваринницьких приміщень та допоміжних об'єктів і визначити можливість їх відновлення та подальшої експлуатації.

Відновити існуючі та створити нові фермерські та особисті селянські господарства, зокрема господарства з поголів'ям не менше 15 голів корів, які базуватимуться на сімейному підприємстві, малих ферм із чисельністю ВРХ 20-100 голів, середніх (100-250 голів) і великих ферм (250-500 голів).

- *Підвищення продуктивності худоби на основі поліпшення якісного складу поголів'я селянських і фермерських господарств.*

Низхідна динаміка приросту поголів'я великої рогатої худоби, яка спостерігалася у сільгосподарських підприємствах з початку 2011 року привела до його скорочення порівняно з аналогічним періодом минулого року. Внаслідок цього загальне поголів'я великої рогатої худоби зменшилося.

Основними причинами такого різкого зменшення поголів'я великої рогатої худоби в районі є:

- вибуття корів з ветеринарних причин (лейкоз) з СГК «Совки» ДП НДВ АК «Пуща-Водиця» відповідно до припису Головного управління ветеринарної медицини в Київській обл.;
- велика рогата худоба не підлягає для подальшого утримання в господарстві, малопродуктивна, непридатна до відтворення;
- процес закупівлі телиць сільськогосподарськими підприємствами у населення є не вигідним для господарств внаслідок їх низької продуктивності, вибраковку;
- зростає вартість кормів;
- зменшення площ землі в господарствах, що не дає можливості в повній мірі забезпечувати галузь тваринництва нормами;
- відсутність в районі культурних пасовищ, через дефіцит площ землі;
- зменшення надходження худоби на переробку безпосередньо від сільгосподарських товаровиробників пояснюється відсутністю бюджетних дотацій сільськогосподарським товаровиробникам району за вирощені та продані на забій і переробку переробним підприємствам.

На кінець 2010 року деякі господарства району з тих, які займаються тваринництвом, припинили зменшувати поголів'я великої худоби в тому числі корів, а за січень 2011 року навіть розпочали нарощувати за рахунок власного відтворення. Так на протязі 2011 року прогнозується поступове нарощування поголів'я великої рогатої худоби

сільськогосподарськими господарськими підприємствами району за рахунок власного відтворення чи закупівлі. НДВ АК «Пуща-Водиця» планує збільшити поголів'я великої рогатої худоби шляхом закупівлі 200 голів корів молочного напрямку.

У районі розводиться велика рогата худоба української чорно-рябої та голштинської молочних порід.

Невід'ємною складовою інтенсивного розвитку тваринництва є створення належної кормової бази. Для забезпечення повноцінної годівлі тварин збалансованими кормами.

Прибуткове ведення молочного скотарства вимагає заготівлі і згодовування на одну корову не менше 50-55 ц к.од. і 5,2-5,8 ц перетравного протеїну, а потреба у сіяних кормових культурах залежно від ґрунтово- кліматичних умов повинна бути на рівні 0,4-0,5 га на корову за оптимальної врожайності 45-55 ц з гектара збалансованих за протеїном кормових одиниць.

Необхідно постійно удосконалювати структуру посівних площ. Пріоритет надати малозатратним кормам. За сучасних умов цим вимогам відповідає зелена маса багаторічних трав та кормів з неї (сіно, сінаж, силос), силос із кукурудзи та зерносінаж із злаково-бобових сумішок озимих та ярих зернофуражних культур. Доцільно поєднувати виробництво силосу і зерносінажу із злаково-бобових озимих зернофуражних культур (жито 70% +озима вика 30%) та ярих культур (ячмінь+овес+горох по 40% від норми висіву їх в одновидових посівах).

В спеціалізованих молочних господарствах слід збільшувати питому вагу зернофуражних культур. При цьому перевагу слід віддавати кукурудзі, ячменю, зернобобовим культурам.

За використання травосумішок в оптимальну фазу стиглості, а також застосування прогресивних методів конзервування урожаю можна підвищити вміст обмінної енергії в 1 кг сухої речовини до 9,5 МДж, а сирого протеїну до 11-12 %. Це дасть змогу без нарощування об'єму виробництва кормів підвищити коефіцієнт біоконверсії обмінної енергії корму в енергію молока і м'яса, що забезпечить зростання продуктивності на 18-20 відсотків.

У групі грубих кормів об'єм заготівлі сіна та сінажу доцільно довести до 60-80%.

Отже, продуктивне ведення тваринництва в господарствах Києва-Святошинського району передбачає використання кормів всіх видів, але максимальну увагу слід приділяти силосу, сінажу та сіна.

Для реалізації генетичного потенціалу продуктивності тварин виробництво кормів необхідно довести до 45-50 ц корм.од.на умовну голову худоби, в тому числі на стійловий період не менше 25 ц.

• *Впровадження ефективних ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції тваринництва.*

До потенційних господарств, які можуть застосовувати біогазові установки, відносяться великотоварні ферми, зокрема:

у скотарстві:

– ДП НДВ АК „Пуща-Водиця”.

• *Зміцнення матеріально-технічної бази тваринництва залучення кредитних ресурсів шляхом застосування механізму їх здешевлення за рахунок бюджетних коштів.*

• *Розвиток інтеграції сільськогосподарських підприємств з промисловими структурами і банківськими установами, які здатні вкладати кошти у сільськогосподарське виробництво.*

• *Стимулювання розвитку сільськогосподарських виробничих кооперативів і приватних підприємств з переробки та збуту продукції тваринництва.*

6. Ринок матеріально-технічних ресурсів та послуг

З метою покращення ситуації з формуванням та відтворенням матеріально-технічної бази передбачається:

- сприяти розвитку нетрадиційних відновлюваних джерел енергії і альтернативних видів рідкого та газового палива, передусім біодизелю та біотентанолу;
- розширити обсяги лізингу сільськогосподарської техніки та обладнання, шляхом активізації лізингової діяльності фінансових установ і машинобудівних підприємств, створення сприятливих умов для широкого залучення вітчизняних та іноземних інвестицій;
- розвивати фірмовий технічний сервіс у гарантійний та післягарантійний період експлуатації сільськогосподарської техніки за участю заводів-виробників та постачальників, забезпечити формування ринкової інфраструктури технічного сервісу, зокрема на кооперативних засадах;
- впроваджувати системний моніторинг та сучасні засоби інформатизації щодо матеріально-технічних ресурсів для аграрного сектору;
- посилити роботу з підготовки механізаторів широкого профілю і підвищення їх кваліфікації.

7. Формування і розвиток інфраструктури аграрного ринку

З метою розвитку аграрного ринку передбачається:

- розширити обсяги біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією;
- створення оптово-роздрібних сільськогосподарських ринків як підприємств, зокрема кооперативних, що продовжують технологічний ланцюг виробництва і збуту сільськогосподарської продукції;
- удосконалення транспортної інфраструктури;
- реалізацію проектів створення сільськогосподарськими товаровиробниками кооперативних елеваторів, за участю зернових трейдерів та держави на засадах асоційованого членства;
- підтримка розвитку інформаційних систем, створення умов для вільного доступу всіх учасників ринку до інформації, результатів аналізу та прогнозування;
- формування кооперативних каналів збуту сільськогосподарської продукції, передусім для дрібних сільськогосподарських товаровиробників, як основи створення сприятливого конкурентного середовища в сфері відносин розподілу, альтернативи посередницьких комерційних каналів;
- сприяння процесам кооперації, особливо за участю дрібних сільськогосподарських товаровиробників, з боку державних органів управління аграрним сектором;
- поліпшення матеріально-технічної бази обслуговуючих кооперативів;
- участь несільськогосподарських підприємств аграрного сектору та споживчих товариств у формуванні сільськогосподарських збутових кооперативів на засадах асоційованого членства;
- надання обслуговуючим кооперативам пільгових кредитів за схемами, що застосовуються для сільськогосподарських товаровиробників;

- створення умов для формування прозорих каналів просування продукції від виробника до споживача;
- ознайомлення сільськогосподарських товаровиробників з перевагами кооперативних та інших видів реалізації сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки.

8. Підтримка доходів сільськогосподарських товаровиробників

Особисті селянські, фермерські господарства та фізичні особи – сільськогосподарські товаровиробники в умовах загострення конкуренції на аграрному ринку стали перед проблемою реалізації надлишків продукції. Підвищення цін на енергоресурси, сільськогосподарську техніку, добрива та корми, низький рівень закупівельних цін, відсутність стабільних та надійних каналів збуту сільськогосподарської продукції робить її виробництво недостатньо ефективним.

Розвиток кооперації є одним із шляхів комплексного розвитку сільських територій та практично єдиною перспективою підвищення прибутковості особистих селянських і невеликих фермерських господарств, застосування ними сучасних технологій для збільшення виробництва та покращення якості сільськогосподарської продукції, її збуту за прозорими ринковими цінами, створення нових робочих місць на селі.

Крім того, створення кооперативів з надання послуг щодо заготівлі, сортуванню, пакуванню, зберіганню та збуту овочів і фруктів дозволить членам кооперативів реалізовувати оптові партії вирощеної продукції на оптових ринках, на переробні підприємства, в роздрібну торгівлю протягом тривалого часу та отримувати додаткові доходи.

На території Києво-Святошинського району функціонує тільки 1 сільськогосподарський обслуговуючий кооператив за різними видами діяльності.

Недостатній рівень розвитку кооперативного сегмента аграрних ринків призводить до скорочення чисельності осіб, самозайнятих в особистих селянських господарствах, відпливу працездатного населення з сільської місцевості, руйнування її соціальних об'єктів та інженерної інфраструктури. Тому відродження сільськогосподарської кооперації має стати пріоритетним напрямом діяльності місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування.

Метою розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на селі є підвищення ефективності сільськогосподарської діяльності, поліпшення умов розширеного відтворення в аграрному секторі економіки та підвищення рівня життя сільського населення шляхом зменшення витрат членів кооперативу за рахунок придбання матеріально-технічних ресурсів кращої якості за нижчими цінами, надання їм всіх необхідних послуг найкращої якості за цінами, нижчими запропонованих комерційними структурами та збільшення прибутковості сільськогосподарських товаровиробників через отримання найбільшої можливої ціни за продукцію, що реалізується через кооператив.

Ресурси, передбачені Програмою, буде спрямовано на підтримку діючих та створення нових молочарських, м'ясопереробних, плодоовочевих, багатофункціональних кооперативів, кооперативів з обробітку землі та збирання врожаю сільськогосподарських культур.

9. Розвиток організаційно-правових форм господарювання

В Києво-Святошинському районі станом 1.01.2011 року зареєстровано 38 сільськогосподарських підприємств та 145 фермерських господарств, ведуть виробничу діяльність 28 сільськогосподарських підприємств, у тому числі:

- державних підприємств – 5;
- підсобних господарств – 3;
- сільськогосподарських товариств – 5;
- товариств з обмеженою відповідальністю – 4;
- приватних підприємств – 4;
- акціонерних господарств – 6;
- сільськогосподарських кооперативів – 1.

Передбачається забезпечення рівних умов для ефективного функціонування господарств усіх форм власності, а також стимулювання об'єднання товаровиробників як у виробничій, так і в обслуговуючій сфері, що сприятиме посиленню їх конкурентоспроможності.

З цією метою будуть здійснені заходи щодо:

- підготовки рекомендацій з питань оптимізації розмірів аграрних формувань та їх підрозділів з урахуванням спеціалізації і особливостей природно-кліматичних зон;
- обґрунтування та надання рекомендацій з питань раціональної організації сільськогосподарського виробництва в різних господарських формуваннях, визначення їх техніко-технологічних і економічних параметрів;
- підтримки залучення капіталу вітчизняних несільськогосподарських структур для формування цілісних земельних і майнових сільськогосподарських комплексів на умовах партнерства і співробітництва з господарствами;
- розроблення та виконання програми підтримки розвитку конкурентоспроможного фермерства, а також особистих селянських господарств;
- сприяння розвитку обслуговуючої кооперації сільськогосподарських товаровиробників, створення сприятливих умов для формування та реєстрації неприбуткових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- підтримки створення кооперативних формувань сільськогосподарських товаровиробників;
- стимулювання участі переробних та інших підприємств агропромислового комплексу, а також споживчих товариств у формуванні кооперативних організацій на засадах асоційованого членства;
- сприяння диверсифікації підприємницької діяльності в сільській місцевості, розвитку сільського туризму, відродженню підсобних промислів та ремесел;
- підготовка пропозицій щодо удосконалення державної статистичної звітності з метою охоплення всіх форм господарювання на землях сільськогосподарського призначення.

III. Фінансове забезпечення аграрного сектору

1. Розвиток ринку фінансових послуг

Фінансові послуги надаються через операції на ринку кредитного та страхового забезпечення.

За період з 2009 по 2010 роки спостерігається динаміка зменшення обсягів кредитування підприємств агропромислового комплексу Києво-Святошинського району у банках (короткострокові кредити).

Причинами недостатнього рівня забезпечення агропромислового комплексу кредитними ресурсами є:

- значне підвищення відсоткових ставок за кредитами;
- суттєве зменшення обсягів державної підтримки для часткової компенсації ставки за кредитами;
- збільшення співвідношення обсягу предмету застави до сум кредитів;
- обмеженість доступу до кредитування малих і середніх сільськогосподарських підприємств.

У зв'язку з існуючими недоліками в організації фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників Києво-Святошинського району, зокрема обмеженістю банківських кредитних ресурсів, складністю механізму отримання кредиту в комерційному банку, що є недоречним, коли необхідна невелика сума кредиту, важливого значення набуває розвиток кредитної кооперації.

Основні напрями розвитку системи кредитування аграрного сектору:

- внесення пропозицій до Міністерства аграрної політики України щодо розширення функцій Фонду підтримки фермерських господарств щодо мікrokредитування особистих селянських господарств та їх об'єднань;
- сприяння розвитку сільських кредитних спілок та їх об'єднань, спрямованих на обслуговування суб'єктів аграрного ринку, малого та середнього бізнесу в сільській місцевості;
- проведення щорічних нарад керівників обласної та районних державних адміністрацій з керівниками регіональних відділень банківських установ та керівниками сільськогосподарських підприємств щодо визначення напрямків співпраці на відповідний рік;
- внесення пропозицій до Міністерства аграрної політики України щодо удосконалення механізму державної підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення відсоткових ставок за користування кредитами в частині визначення пріоритетних напрямів надання підтримки;
- сприяння реалізації сільськогосподарської продукції за форвардними і ф'ючерсними контрактами.

Враховуючи об'єктивну необхідність сільськогосподарської галузі у кредитуванні, особливо короткостроковому, та стабілізацію банківської системи, прогнозується залучення підприємствами агропромислового комплексу кредитних ресурсів згідно з додатком 8 до Програми.

2. Інвестиційно-інноваційна модель розвитку

У процесі виконання Програми формується інвестиційно-інноваційна модель розвитку сільського господарства району, що зумовлено посиленням

конкурентної боротьби на ринку сільськогосподарської продукції та інтеграції у міжнародний економічний простір.

Формування зазначеної моделі забезпечується шляхом:

- 1) забезпечення приросту інвестицій за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел;
- 2) розвитку ринку інноваційної продукції;
- 3) створення техно-агро-парків на базі територіальних громад, із залученням аграрних науково-дослідних установ та інноваційних підприємств;
- 4) формування інвестиційної підтримки фермерських господарств з першочерговим її спрямуванням на впровадження інноваційних проектів;
- 5) використання на конкурсних засадах бюджетних коштів для інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку села;
- 6) створення економічних умов для розвитку органічного землеробства;
- 7) підвищення рівня комерціалізації результатів наукових досліджень та інновацій;
- 8) формування та розвитку інфраструктури дорадчої діяльності;
- 9) підтримка ініціатив зі створення сільськогосподарських обслуговуючих та виробничих кооперативів;

Послідовність здійснення заходів:

- 1) створення експертних комітетів (ЕК) з економічного розвитку районів;
- 2) налагодження співпраці ЕК з відповідними управліннями Київської обласної державної адміністрації та відповідними районними державними адміністраціями, бізнес-асоціаціями та громадськими організаціями;
- 3) проведення маркетингових досліджень територій шляхом опитування підприємців та посадових осіб, формування економічних (інноваційно-інвестиційних) профілів територій;
- 4) проведення SWOT-аналізу, визначення ключових галузей діяльності територій, затвердження Стратегії економічного (інноваційно-інвестиційного) розвитку району сесіями районних рад;
- 5) співфінансування інноваційних проектів місцевими бюджетами, інвестиціями місцевих підприємців та приватних осіб, виробничими підприємствами, зовнішніми інвесторами;
- 6) організація місцевого виробництва комплектуючих і конструкцій, органічних добрив тощо відповідно до обраної галузі діяльності техно-агро-парків;
- 7) впровадження наукових розробок та інноваційних проектів створення інноваційної продукції.

3. Бюджетна політика

Бюджетна політика формується відповідно до законодавства і має на меті забезпечення продовольчої безпеки та конкурентоспроможності аграрного виробництва.

Пріоритетними напрямками бюджетної політики є:

- інноваційний розвиток галузі;
- створення умов для високотехнологічного конкурентоспроможного товарного виробництва;
- підтримка удосконалення системи кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників;
- фінансова підтримка підприємств у придбанні матеріально-технічних ресурсів;
- фінансова підтримка виробництва продукції тваринництва та рослинництва.

Для удосконалення механізму бюджетної підтримки передбачається:

- забезпечити участь сільськогосподарських товаровиробників у програмах фінансової підтримки на умовах рівного доступу;
- проводити моніторинг виконання бюджетних програм з визначенням ефективності використання бюджетних коштів.

4. Фінансування Програми

Фінансування Програми здійснюється за рахунок власних коштів підприємств агропромислового комплексу, інвестицій, кредитів банків, коштів проектів міжнародної технічної допомоги, коштів державного бюджету у межах кошторисів виконавців, інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансування Програми з обласного бюджету передбачається здійснювати за напрямками: надання пільгових довгострокових кредитів індивідуальним сільським забудовникам за програмою „Власний дім”, виставкова діяльність (Програма розвитку виставково-ярмаркової діяльності в агропромисловому комплексі Київської області), обсяги фінансування яких визначаються щорічно, виходячи з реальних можливостей обласного бюджету та його пріоритетів, а також хімічна меліорація ґрунтів за рахунок коштів, які надходять до обласного бюджету в порядку відшкодування втрат від вилучення земель сільськогосподарського і лісогосподарського призначення.

Фінансування заходів з місцевих бюджетів нижчих рівнів буде здійснюватися згідно з окремими затвердженими місцевими радами програмами.

*Додаток 1
до Програми*

**Споживання основних продуктів харчування
в Києво-Святошинському районі**

Вид продукції	Виробництво, тонн			Річна норма споживання, тонн
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	
1. М'ясо і м'ясопродукти	1638	1540	1073	8548
в т. ч. яловичина	720	690	577	2184
свинина	396	380	372	1248
м'ясо птиці	-	-	-	1872
ковбасні вироби	109	115	124	1404
2. Молокопродукти (в перерахунку на молоко)	22040	21317	20604	58531
масло вершкове	-	-	-	780
сир жирний	545	530	519	546

- Норми споживання відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 № 656 „Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення”.

**Прогноз валового виробництва
основних сільськогосподарських культур по всіх категоріях господарств
Києво-Святошинського району**

ТИС. ТОНН

Структура	2009 р.	2010 р.	Прогноз				
			2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Зернові, всього	10285	7499	7485	7742	7973	8222	8458
Пшениця озима та яра (з тритикале)	6847	4846	4060	4130	4180	4300	4400
Озимі всього	6971	4264	4300	4380	4460	4550	4650
в тому числі:							
озима пшениця та тритикале	5490	3506	3150	3180	3200	3250	3300
озиме жито	1481	758	1150	1200	1260	1300	1350
озимий ячмінь	-	-	-	-	-	-	-
Ярі зернові і зернобобові, всього	3314	3235	3185	3362	3513	3672	3808
в тому числі:							
Пшениця та тритикале	1357	1340	910	950	980	1050	1100
Ячмінь ярий	639	890	980	1000	1050	1100	1150
Овес	824	450	500	510	538	540	546
Горох	28	18	40	13	15	16	17
Просо	42	40	100	130	135	140	145
Гречка	44	47	55	39	45	46	50
Кукурудза на зерно	380	450	600	720	750	780	800
Інші зернові та зернобобові	-	-	-	-	-	-	-
Крім того,							
Ріпак всього:	111	78	50	60	75	75	80
в т.ч. озимий	90	78	45	60	75	75	80
ярий	21	-	-	-	-	-	-
Цукровий буряк	-	-	-	-	-	-	-
Соняшник	-	-	-	-	-	-	-
Соя	266	308	580	600	650	670	700
Картопля	45830	45794	44360	45000	45500	46000	47000
Овочі	38000	44545	33480	33800	34000	34500	35000

Потреба, тонн	2184	2184	2184	2184	2184	2184	2184
Вироблено, тонн	1400	1390	1420	1480	1540	1600	1600
Забезпечення, %	64,1	63,6	65,0	67,8	70,5	73,3	73,3

Примітка: • норма споживання на 1 людину в рік – 14 кг

**Баланс м'яса свинини
по Кісво-Святошинському району**

	Фактично		Прогноз				
	за 2009 р.	за 2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Населення тис. осіб	156	156	156	156	156	156	156
Потреба, тонн	1248	1248	1248	1248	1248	1248	1248
Вироблено, тонн	1400	1390	1420	1480	1540	1600	1600
Забезпечення, %	112,2	111,4	113,8	118,6	123,4	128,2	128,2

Примітка: • норма споживання на 1 людину в рік – 8 кг.

*Додаток 7
до Програми*

**Обсяг залучення кредитів та інвестицій
у сільське господарство на період до 2015 року**

тис. грн.

Найменування показника	Обсяги кредитів та інвестицій за роками						
	фактичний		прогнозований				
	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Сума кредитів, в т.ч.:	-	-	-	-	-	-	-
довгострокові	-	-	-	-	-	-	-
середньо- строкові	-	-	-	-	-	-	-
короткострокові	9000	5000	10800	10800	11200	12100	12500
Залучення інвестицій в основний капітал	-	-	-	-	-	-	-
Іноземні інвестиції, тис. дол.	-	-	-	-	-	-	-

*Додаток 8
до Програми*

**Інформація
про обсяги виробництва зернових культур по сільськогосподарських підприємствах
Києво-Святошинського району**

(тис. тонн)

Район	Роки					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Києво-Святошинський	15165	10697	10242	12047	8402	5155

Структура посівних площ

Культури	Роки									
	1985	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Вся посівна площа	23447	23310	23521	26505	14521	12306	10813	9734,5	9676	8843
Зернові – всього:	5762	5530	5371	5932	5256	4270	3676	3727	2984	2671
в тому числі: озимі зернові	4072	3920	3778	3677	3065	1777	2401	2701	2115	1957
ярі зернові:	1690	1610	1593	2255	2191	2493	1275	1026	869	714
з них: ячмінь	710	680	666	625	409	340	72	65	146	178
пшениця	50	64	52	492	928	1124	486	257	155	149
овес	720	610	576	608	584	823	504	436	402	224
горох	62	45	37	33	52	34	14	26	20	12
гречка	34	21	23	90	56	30	34	38	47	53
кукурудза на зерно	40	32	21	52	55	71	138	114	62	63
Технічні – всього	590	572	579	70	69	93	146	207	295	284
в тому числі: соняшник	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
цукрові буряки	510	450	523	-	-	-	-	-	-	-
ріпак озимий	10	15	20	12	6	28	27	71	61	-
Кормові культури – всього	16692	15973	15853	8152	8422	7289	6399	5168	5800	5201
в тому числі: багаторічні трави	6417	6310	6202	2253	3614	2906	2798	2046	2194	1762
однорічні трави	4710	4020	3953	3058	2418	2196	1719	1224	1716	1570
кукурудза на силос	5440	5217	5077	2801	2381	2067	1850	1797	1766	1382
кормові буряки	125	110	125	40	9	8	3,5	1,5	3	2

Розораність та еродованість земель

Назва району	Рілля	
	розораність, %	площа еродованих земель, тис.га.
Києво-Святошинський	100	-

Наявність кислих земель в господарствах
Києво-Святошинського району, га

Назва району	Величина рН					Всього кислих земель
	<4,0 дуже сильнокислі	4,1-4,5 сильнокислі	4,6-5,0 середньокислі	5,1-5,5 слабокислі	5,6-6,0 близькі до нейтральних	
Києво-Святошинський	-	419,9	1226,94	2873,74	3379,12	7899,7

**Щорічна, до 2015 року, потреба внесення мінеральних добрив під урожай
сільськогосподарських культур з урахуванням вмісту в ґрунтах елементів живлення**

Назва району	Площа посіву, га	Необхідно внести мінеральних добрив діючої речовини							
		На 1 га посівної площі, кг/га				На всю площу посіву, тонн			
		N	P ₂ O ₅	K ₂ O	NPK	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	NPK
Києво-Святошинський	8840	90	62	88	240	795	548	778	2121

**Потреба
внесення мінеральних добрив, кг/га д.р.**

Район	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
Києво-Святошинський	270	300	320	340	350